

KIS-394 – Gl. reproduire.

(GE – 08 05 91)

Niverus – nerus – eo kemeradurioù ar Gl. **reproduire**.

A-raok klask lakaat urzh er c'healioù o tont a-wel ganto, e rin an dro d'ar mellad REPRODUIRE er *Petit Robert* hag e *Lexis*.

PETIT ROBERT.

I. REPRODUIRE.

I.1° Répéter, rendre fidèlement, donner l'équivalent de (qqch.)

Ar skouerioù roet a denn (a, b, c ganin) :

a) d'al Lennegezh ha d'an Arz. Sk. : “Un récit qui **reproduit** la réalité”, Br. “Un danevell o **terc'hennañ** (o **teskrivañ**, o **livañ**, o **teouezañ**) ar werc'helezh¹”. “Une de ces Hollandaises graves et froides que le pinceau de l'école flamande a si bien **reproduites**”, Br. “Un Hollandadez parfèt ha yen eus ar re a voe **deouezet** (**derc'hennet**) ken dik gant al liverion flamank¹”.

b) d'ar C'halvezerezh. Sk. : “Parmi les phonographes, il y en a qui **reproduisent** en grinçant et en nasillant”, Br. “Fonografoù 'zo a **daol** o son (a **eiltaol**) o chourikat hag o fronellañ²”.

c) d'an erzerc'hadoù korf (meidiñ, realezh)³. Sk. : “**Reproduire** un geste”, Br. “**Eilober** (**drevezañ**, **gourzheilañ**, **drec'heilañ**) ur jestr⁴”.

¹ **Derc'hennañ**, sl. KIS-069, La-04, pp. 53 hh. ; KIS-345, La-08, p. 334. **Deouezañ**, sl. KIS-319, La-08, pp. 255, hh.

² Ar gedrann **-taol-** a vez ganti ur steriegezh digor pa c'hoari ent voas an divellekaat war he deveradoù, sk. : **ezaoliñ**, **dedaoliñ**, **ardaoliñ**, **kendaoliñ**, **gourzaol-**, **goustaol**, h.a.

³ **Meidiñ** (< hBr. (*en*)*met(iam)*) "ersaviñ dre ar jestroù, an emzalc'hioù, an neuzioù dremm", Gl. **mimique**. **Realezh** b., sl. GBLF ¶¶ 214, 227.

⁴ Arlivioù zo gant pep hini eus verboù ar steudad-mañ : e **gourzheilañ** e lenner war ar rakger **gourzh-** ur ster nes d'an hini a gaver gantañ e-barzh **gourzhgalloud**, **gourzhtevezvod**, h.a. (kv. ivez Gl. **contrefaire**) ; e **drec'heilañ** emañ **drec'h** "melezour" (sl. GBLF ¶¶ 569, 570, 1254) : an

12°. Faire qu'une chose déjà produite paraisse de nouveau ; créer, faire exister des choses semblables ou identiques à (un modèle). Sk. :

“Ça n'a pas été **reproduit**, on faisait tout unique pour madame de Pompadour” (BALZAC), Br. “N'eus bet **eilad (eilpezh, eiltaol)** ebet diwarnañ, unpezhioù (eskadennoù) ne veze ken graet evit an itron de Pompadour⁵”

“Tableau **reproduit** à des milliers d'exemplaires”, Br. “Taolenn **haneilet (gourzheilet, drevezet)** a viliadoù skouerennoù⁶”.

“**Reproduire** un dessin, un texte, par un procédé technique particulier”, Br. “**Haneilañ (eiladiñ, eilskeudenniñ, eilluniañ, eiltresañ, eiltaoliñ)** un dresadenn, un destenn dre un araezad kalvezel dibar⁷”.

“Machine à **reproduire**” (sl. II23 pelloc'h), Br. “Ijinenn **bleuskeilañ (pleuskeilerez)**⁸”.

II. SE REPRODUIRE.

Produire des êtres vivants semblables à soi-même par la génération.

Hebiou e tremenin d'ar rannvellad-mañ pa n'eus ganti kudenn ebet. Br. “**gouennañ (orinañ, neriñ, keneliañ)**⁹”.

LEXIS.

drec'heilañ zo un dreveziñ a-velezour, anadenn studiet gant an nervvredoniezh, korvoet en arvestoù, h.a.

⁵ Kinnig a ran ober gant **unpezh** (Gl. **pièce unique**) diwar skouer **unvab**, h.a. ; hag ivez astenn erdal an termen gwirel **eskadenn**.

⁶ Ober a ran gant ar rakger **han-** da bouezañ war an diforc'h a-fet niver ha, diouzh an dro, an disheñvel a-fet gwerc'hegezh ha talvoud e vez un eilad e-keñver an ergorenn orin : **haneilad** un oberenn arz zo pe labour ur falser pe un eilskeudenn diskleriet. Evit a sell an teulioù kefridiel, e-pad pell ne anavezaz ket al lezenn an hevelep talvoud da **haneilad** un diplom ha d'an eskadenn ; hiziv, en eneb, ez alier kentoc'h da bourchas un **haneilad** d'an amaezhiezh.

⁷ A-zivout ar modoù **haneilañ** dre ijinenn, sl. KIS-361, pp. : **loc'heilañ** (Gl. **pan-tographe**), **luc'heilañ** (Gl. **photocopie**), h.a. Merkañ an diforc'h etre **luc'hwezañ** (Gl. **enregistrer des images lumineuses**) ha **luc'heilañ**, etre **sonwezañ** (Gl. **enregistrer des images sonores**) ha **soneilañ** (Gl. **repiquer**).

⁸ A-zivout Br. **pleuskañ**, sl. Da-63, 67 ; *Emsav* 3, 72 & passim ; KIS-143, La-06, pp. 97 hh.

⁹ Gant pep hini eus termenoù ar steudad ez eus un arliv : **gouennañ** a arverer evit an hiniennoù lieskellig, loened ha plant ; **orinañ** zo ur ger lieskemeradek eus ar yezh voutin n'eus ket bet gwisket ur ster kalvezel warnañ ; **neriñ**, e lavar ar Vevoniezh hag ar Vezekniezh, a dalvez evit ar garvevion hag ar c'helligoù en ur bevedeg ; **keneliañ**, Gl. (se) **propager**, (sl. KIS-366, ¶ 137).

1. REPRODUIRE.

Ster bevedel, Br. **genel, engehentañ, orinañ.**

SE REPRODUIRE, sl. II diaraok.

2. REPRODUIRE.

1. Ster hollek. Sk. :

“**Reproduire** quelque chose, en donner l'image exacte, l'équivalent”, Br. “**Derc'hennañ** un dra bennak, reiñ ar skeudenn dik, an hañvaladenn anezhañ¹⁰”.

“Une gravure [...] **reproduisant** [un événement]”, Br. “Un engravadenn [...] o **taolenniñ** (o **skeudenniñ**, o **terc'hennañ**, oc'h **eilluniañ**) [un darvoud]¹¹”.

“Il **reproduit** dans sa traduction le mouvement de l'original”, Br. “**Eiltaoliñ** (**deouezañ**) a ra en e droidigezh lusk ar skrid orin^{1, 2}”.

“Cet électrophone **reproduit** les sons avec une grande fidélité”, Br. “An troer pladennoù-mañ a **eiltaol** feal kenan ar sonioù²”.

“Chacun des actes de Guillaume était **reproduit** ou devancé par un acte correspondant du prince” (GIRAUDOUX), “Pep hini eus jestroù Guillaume a veze **dianeilet** pe diaraoget (rageilet) gant ur jestr eus ar priñs¹²”.

2. Ster lennegel, arzel. Sk. :

“**Reproduire** une œuvre, faire paraître de nouveau une œuvre (littéraire ou artistique) déjà existante par des procédés mécaniques (imprimerie, photocopie, gravure, etc.) ou manuels (dessin)”, Br. “**Haneilañ** (**eiladiñ**, **eiltaoliñ**) un oberenn. Lakaat e goulou en-dro un oberenn (lennegel pe arzel) rakvezant dre araezadoù treloc'hel (moulañ, liestennañ, engravañ) pe dornreet (tresañ)⁷”.

“**Reproduire** dans un journal un article, une conférence avec l'autorisation de l'auteur”, Br. “**Haneilañ** (**eiltaoliñ**, **adembann**) en ur gazetenn ur pennad, ur brezegenn gant aotre an aozer^{2, 7}”.

“**Reproduire** un tableau par le dessin”, Br. “**Haneilañ** un daolenn dre an tresañ (ober un **eiltres** diwar un daolenn)⁷”.

¹⁰ Ar pennanor **heñvelout** a ro VALL. da gevatal da Gl. **reproduire** (evel **eilañ** a-du-rall) zo re lieskemeradek evit bezañ dalc'het amañ. D'ar muiañ e c'haller ober gant pennanvioù deveret : **hañvaladenn** (o korvoiñ un trestummadur gwriennet gwerso er yezh), **eilañ** (hag **eiladiñ** goveliet diwar-bouez treanvadur ; war an divoud, sl. KIS-343, La-08, p. 329).

¹¹ Hogos dilezet emañ hiziv seurt kemeradur eus Gl. **reproduire** ; kentoc'h e vez graet gant **représenter** (alese Br. **derc'hennañ**).

¹² Er skouer-mañ ez eus ur c'heal amzerel ouzhpenn, alese arver ar rakgerioù **dian-** ha **rak-**.

3. Ster greantel. Sk. :

"Machine à **reproduire**, machine-outil permettant d'exécuter une pièce similaire d'un modèle donné avec un coefficient d'amplification ou de réduction différent de l'unité", Br. "Ijinenn **bleuskeilañ** (pleuskeilerez), benvegijinnenn en araez da oberiañ ur pezh diouzh un delvan (patrom) roet gant ur gwezhiader muiaat pe leiaat diforc'h diouzh an unanenn^{8, 13}".

An droiad-mañ dre an daou C'heriadur a lak dimp anat puilhentez an arlivoù ster savet ouzh an termen Gl. **reproduire** e-doug an tri c'hantved diwezhañ ; un alberz a ro ivez eus barregezh ha kenderc'husted ar gerlunierezh brezhonek arnevez. Evezhiadennoù a chom d'ober.

An termenoù Br. kinniget amañ diaraok a-geñver gant ar c'hemeradurioù Gl. a ya d'ober un teskad digor na c'houl nemet kreskiñ.

Merzhout a reomp ez eus daou zurc'hadur d'an eilober, pa dalvez an eilgreadenn pe evel *derc'henn* (hep ar perzhioù trael, arc'hwelel an ergorenn orin, bezet ul luc'hskeudenn), pe evel *gwerc'henn* (lakaomp un asied oberiet diwar batrom unan all). En degouezh-mañ e ve tu da gevenebañ **derc'heilañ** ha **gwerc'heilañ**. Tankoù **derc'heilat** a voe arveret gant Irak e Brezel ar Pleg-Mor. En un sterva gant **derc'heilañ** e kavomp endeo **derc'haozat**, **derc'haozel** (Gl. **factice**) ha **derc'haozañ** (Gl. **produire des objets factices**), sl. *Preder* 181-182, 18, 31; 203, 42, 49. E kemm, roll an ijinenn bleuskeilañ eo **gwerc'heilañ** pezhioù.

E gwir, pelloc'h e ve kaset an dezrann mar desellfed ha pe evel *derc'henn* pe evel *gwerc'henn* e talvez an ergorenn orin. El luc'heilañ e tenner un *derc'henn* diwar un *derc'henn* all (ken ma vez diaes alies digemmañ an eilad diouzh an teul orin). En ijinenoù stlennreet, ez enanker ur raklun, un *derc'henn* enta, hag e tisoc'her gant un eilad a zo ur *werc'henn*. Degouezhout a rafed gant un daolenn beder rez heñvel ouzh an hini a gaver e KIS-365, p. . En I ha III e ve meneget an treugoù *derc'heilañ*, e II ha IV an treugoù *gwerc'heilañ*. Ha, pa zere ar furmoù berrañ gwellañ bepred, e c'haller envel I : **derc'heilañ derc'henn**, II : **gwerc'heilañ derc'henn**, III : **derc'heilañ gwerc'henn**, IV : **gwerc'heilañ gwerc'henn**. [(13 02 96) Diawelout a c'haller ar c'horvo da c'hounit gant an termenoù-se en diskiblezh o tiorren afo ez eo an darvanelezh, sl. GSTL, ¶ 2475.]

¹³ Sl. KIS-354, pp.

Er bodad arsterioù diaraok e vank an termenou brezhonek deveret diwar ar verboù **kenderc'hañ** ha **dedaoliñ**.

E lavar ar gevredadouriezh, marksour dreist-holl, e vez(e) anv eus **reproduire** : ar c'hevredigezhioù bloc'hel a ve emframmoù oc'h **emaskenderc'hañ** diouto o-unan. Paoterek eo arver Br. **askenderc'hañ** en *Emsav* (sl. 53, 149 ; 81, 310 ; h.a.) Mat eo degas da goun ar pleg gant ar yezh arnevez da strishaat arver **kenderc'hañ** d'an ober denel louer, o lezel gant **dedaoliñ** ar sterioù goubarel (leterc'hadek), eleze bredel, bevedel, fizikel, h.a. En *Emsav* e vez arveret peurliesañ **askenderc'hañ** a-gevenep da **hontkenderc'hañ** (hep kevatal eeun e Gl.) "kenderc'hañ nevezus, en tu-hont da vevennoù ar c'henderc'hañ kent". Da skouer, mard eo nep eilad diwar *Mona Lisa* un askenderc'had, n'eus nemet an daolenn orin a dalvezfe an anv a hontkenderc'had ; skoempoc'h ar gudenn, e gwir, rak e pep oberenn arz ez eus un arvez askenderc'hañ hag, en dro wellañ, un arvez hontkenderc'hañ : meur a *Déjeuner sur l'herbe* zo bet livet gant un devez haneilañ anat na ra a-benn ar fin nemet diskouez splannoc'h ar parzh hontkenderc'hañ deuet gant pep livour – da arouezañ an devoud ez eus bet kinniget lies termen o vont dezhañ dre hentoù disheñvel : *nid* (KIS-054, La-04, 30), *hontouezañ*, *hontren* (KIS-091, La-05, 66), *hontsavelañ* (KIS-140, La-06, 92) ; ouzhpennañ a c'haller : *honteilañ* da lakaat war wel an daou arvez a vez er c'henderc'hañ lennegel hag arzel (war se, sl. *Emsav* 124, 15 hh.).

Arabat e ve kemmeskañ **askenderc'h-** gant **adkenderc'had** Gl. **sous-produit**, sl. *Emsav* 20, 246.

E lavar ar Bredelfennerezh e reer ivez gant Al. **reproduzieren**, Sz. **to reproduce**, Gl. **reproduire**, Br. **azdedaoliñ**, sl. GBLF ¶ 1127.

Chom a ra ur gudenn da ziluziañ, ha n'eo ket unan dibouez, hini an termen Br. hollek keverdal pe damgeverdal d'ar Gl. **reproduire**.

Met da gentañ, hag ezhomm zo eus un termen hollek ? Gant gerioù all : hag ur c'heal boutin, un *eidoz*, ez eus o reiñ unded da stobad kemeradurioù an termen Gl. ? Un diren eidetek kaset diwar holl arverioù gallus ar Gl. **reproduire**, hag en notenn-mañ e kaver ur standilhonad bastus anezho, a ziskouez ez eus eus an eidoz-se : *kendelvezh* a vez ingal etre termenou derou ha dibenn an argerzh arouezet gant Gl. **reproduire** (sl. KIS-354, pp.) : “Lavarout a reor ez eo patromenn an ti hag an ti echu *kendelvek*”, Gl. *isomorphe* (p.). Mar adimbourc'homp an holl skouerioù roet diagent, e welomp ez eo o c'hendelvezh a ra d'an derc'henn derc'hennañ, d'an eilad eiladiñ, d'an eilpezh bezañ eilpezh, d'ar mab bezañ den evel e dad, h.a. Ken e kinnigan ar verb **kendelvañ** d'an termen o tec'heriañ an eidoz direet diouzh ar Gl. **reproduire**.

Evezhiomp ez eo an “dec'heriañ an eidoz” ur c'hendec'heriañ e-touez re all. En degouezh studiet e oa meur a hent a yezh kein da yezh tal :

~ hent ar *skrivadoù* (*Emsav* 126, 5 hh.) o tisoc'h gant Br. **reproduiñ** ;

~ hent ar *geriadoù* (*id.*, *ibid.*) o kas da Br. **adkenderc'hañ** (evel Kb. **atgynhyrchu**) pe **adproduiñ** ;

~ un hent a anvfen hent ar *sterad*, anezhañ klask ar “c'hlokañ sterad boutin” etre holl gemeradurioù reveziat ar Gl. **reproduire** ha degouezhout gant termenoù seul hollekoc'h ma'z eo basoc'h o steriegezh, evel **eilober**, **eiladiñ**. Ne lavaran ket e ve dreistezhomm gerioù eus ar seurt : spletus int er c'hontrol evit ar yezh voutin, pe evel termenoù kevelat el lavar resis ;

~ erfin, hent an *hennad* (sl. *Emsav* 126, 4 : “mont war-grec'h ha distreiñ d'an hennad dre c'hoari e eskoridigezh er yezh tal, – hent ar c'hevaniñ eo, an hent arzel”), a anvan amañ “dec'heriañ an eidoz”.

Ar splet gant hent an hennad eo ne chom ket bac'het e-barzh bevennoù steriegezh ar ger kein : diwar an eidoz emañ ar yezh tal en araez da ziorren ur steriegezh rez, dizalc'h diouzh ar steriegezh kein.